

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้ของโรงเรียนวัดแม่แก่น้อย
อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

The Buddhist Learning Management Model of Active Learning of
Watmaekadnoi School San Sai District Chiang Mai Province

พระครูปลัดกิตติพงษ์ กิตติโสภโณ (วงศ์สถาน) ¹

Phrakhupalad Kittipong Kittisopano (Wongsathan)

พระครูสิริปริยัตยานุศาสตร์ ²

Phrakrusiripariyatyanusath

สยาม ราชวัตร ³

Sayam Ratchawat

Corresponding Author E-mail: phrakhupaladkittipong@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา 2) หาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้ 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแม่แก่น้อย ที่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแม่แก่น้อย ปีการศึกษา 2563 รวมทั้งสิ้น 94 คน แบ่งเป็นนักเรียนชาย 47 คน และนักเรียนหญิง 47 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. บริบทการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของโรงเรียนวัดแม่แก่น้อย อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีความพร้อมทางปัจจัยนำเข้าทั้งอาคารสถานที่ การเห็นความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน และการได้รับความร่วมมือจากทั้งผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ด้านกระบวนการบริหารหลักสูตรได้กำหนดเป็นนโยบายของสถานศึกษา โดยดำเนินกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่หลากหลายและส่งผลให้นักเรียนมีความประพฤติดี มีมารยาทเรียบร้อย แต่งกายสุภาพ มีความเคารพต่อครูและบุคคลที่อายุมากกว่า ตั้งใจเรียน ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม มีความรับผิดชอบ กล้าแสดงความคิดเห็น และประหยัด

2. แผนการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.69/83.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80

3. นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: รูปแบบ, การสอนแบบใฝ่รู้, ภาวนา 4

¹ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Buddhist Studies, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

³ ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Department of Philosophy, Faculty of humanities, Chiang Mai University

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the context of Buddhist learning management 2) to determine the efficiency of the Active Learning Management Model within Buddhist learning management 3) to compare the learning achievement of grade 6 students at Watmaekadnoi School using the Buddhist learning management model of active learning. The sample consisted of 94 grade 6 students from Watmaekadnoi School in the 2020 academic year, comprising 47 male students and 47 female students.

The results of this research found that:

1. The context of Buddhist learning management at Watmaekadnoi School in San Sai District, Chiang Mai Province, is well-prepared with suitable buildings and premises. The school administrators recognize the importance of instilling moral and ethical values in students and have received cooperation from teachers and parents in administering various activities to promote moral and ethical development. As a result, the students exhibit good behavior, manners, appropriate dress, respect for teachers and elders, willingness to learn, and cooperation in activities. They also demonstrate the ability to express opinions and practice thriftiness.

2. The efficiency of the learning management plan for grade 6 students using the Active Learning management model in the Buddhist context scored 80.69 out of 83.33, which surpassed the set criteria of 80/80.

3. The mean scores of students' learning achievement after implementing the Buddhist learning management model were significantly higher than those before learning, with a significant difference at the 0.05 level.

Keywords: Model, Active learning, The principle of 4

บทนำ

พระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้ามีบทบาทสำคัญในการสอนศีลธรรมมาตั้งแต่พุทธกาล พระพุทธเจ้าทรงเล็งเห็นว่าพระสงฆ์ที่ผ่านการฝึกฝนตนเองดีแล้ว สามารถสร้างประโยชน์สุขแก่ประชาชนได้ ดังพระพุทธพจน์ที่มีดำรัสส่งพระสงฆ์ออกประกาศพระพุทธศาสนาว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย เธอจงจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขของคนจำนวนมากเพื่ออนุเคราะห์โลก จงประกาศพรหมจรรย์ อันมีความงามทั้งเบื้องต้น ท่ามกลางและที่สุด” (พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539, เล่ม 4 ข้อ 32)

สำหรับสังคมไทยพระสงฆ์ได้สั่งสอนศีลธรรมตามหลักพระพุทธศาสนามานาน นับตั้งแต่พระพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้ามาสู่ดินแดนสุวรรณภูมิ ในสมัยสุโขทัยพบว่าวัดเป็นสำนักเรียนของบรรดาบุตรหลานขุนนางและราษฎรทั่วไป มีพระสงฆ์ที่เชี่ยวชาญบาลีเป็นครูผู้สอน ใครรู้พระธรรมวินัยแตกฉานก็นับว่าเป็นปราชญ์ (คณะกรรมการพิจารณาและจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์, 2521) ราษฎรในสมัยอยุธยานิยมพาบุตรหลานไปฝากพระสงฆ์เพื่อเล่าเรียนหนังสือ สมัยต้นรัตนโกสินทร์ วัด วัง และบ้านรับภาระในการอบรมเยาวชน ต่อมาในรัชกาลสมัยที่ 5 ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนประชาบาลขึ้นแต่วัดก็ยังต้องเป็นศูนย์กลางแห่งการศึกษา ด้วยพระองค์มีพระราชดำริว่า วัดเป็นศูนย์กลางสังคมไทยแต่เดิมประชาชนกับวัดมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์สนิทแน่น การสร้างโรงเรียนอยู่ในวัดทำให้เด็กได้ใกล้ชิดกับพระจะได้ประโยชน์ในแง่ศีลธรรมจรรยา ความประพฤติ เป็นการฝึกนิสัยอันดีงามตั้งแต่เยาว์วัย (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2514)

อย่างไรก็ตามต้องยอมรับความจริงว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนส่วนใหญ่มีความรู้และความชำนาญในด้านหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา แต่ขาดความรู้ด้านวิชาชีพครูโดยตรงในการจัดการเรียนการสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน การใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ การวัดและประเมินผล จึงทำให้การปฏิบัติการสอนของพระสอนศีลธรรมขาดประสิทธิภาพ (สุเทพ เชื้อสมุทร, 2556) จากรายงานการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมของสำนักพระพุทธศาสนาที่ศึกษาการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั่วประเทศพบว่า พระสอนศีลธรรมไม่ผ่านการประเมินในเรื่องการสอนพระพุทธศาสนาทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในทุกด้าน ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์ และด้านการวัดผลและประเมินผล และมีพระสอนศีลธรรมจำนวนน้อยที่ใช้วิธีการสอน เทคนิคการสอน สื่อการสอน และการวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย (กระทรวงวัฒนธรรม, 2553)

พระพุทธศาสนาสอนให้คนเราพัฒนาสิ่งที่มองไม่เห็นเป็นนามธรรม และสิ่งที่มองเห็นเป็นรูปธรรม เพราะเมื่อสองสิ่งนี้ประกอบเข้าด้วยกันเป็นชีวิตจะต้องพัฒนาควบคู่กันไป เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อกัน การจัดการศึกษาในยุคใหม่เป็นเพียงแค่การพัฒนาให้รู้ตามหลักการและทฤษฎีที่มีอยู่ในโลกปัจจุบัน แต่มนุษย์ยังขาดการเรียนรู้ที่เกิดจากจิตวิเคราะห์และการใช้ปัญญาของตนเอง เราจะแก้ปัญหาให้มนุษย์ได้มีการเรียนรู้ได้เท่าทันความรู้ที่มีอยู่ในโลกซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้มนุษย์มีการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้หลักการศึกษาและการเรียนรู้ที่แยบยลในการสอนศีลธรรมพระพุทธเจ้าทรงเป็นแม่แบบของการสอนศีลธรรมตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา (พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539, เล่ม 20 ข้อ 82) ทรงเป็นพระบรมครูผู้สามารถสอนให้คนเกิดความรู้ถึงขั้นรู้แจ้งอริยสัจ เกิดการเปลี่ยนแปลงจากปุถุชนเป็นอริยบุคคลได้ พระองค์มีวิธีสอนด้วยลีลา 4 คือ สอนให้แจ่มแจ้ง (สันทสสนา) จูงใจ (สมาทปทา) หาญกล้า (สมุตเตชนา) และร่าเริง (สัมปหังสนา) ในเนื้อหาสาระทั้งหลายที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและนำไปปฏิบัติจริง (ทิตฺตนา แชนฺณิ, 2544)

นอกจากพุทธวิธีการดังกล่าวข้างต้นแล้วยังมีการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้ หรือแบบเชิงรุก (Active learning) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่นักเรียนต้องหาความหมายและทำความเข้าใจด้วยตนเอง หรือร่วมกับเพื่อน เช่น ร่วมสืบค้นหาคำตอบ ร่วมอภิปราย ร่วมนำเสนอ และสรุปความคิดรวบยอดร่วมกัน หรือเป็นการเปลี่ยนจากผู้เรียนจากการเป็นผู้ฟังเพียงอย่างเดียวมาเป็นผู้เรียนที่ร่วมกิจกรรมการแสวงหาความรู้ที่นักเรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ต้องจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีการเรียนรู้โดยการอ่าน การเขียน การโต้ตอบ และการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า (ศักดา ไซกิจภิญโญ, 2548) ซึ่งเป็นรูปแบบการสอนเพื่อยกระดับจิตสำนึกและสติปัญญาของมนุษย์ด้านศีลธรรมตามแนวคิดการสร้างสรรคทางปัญญา (Constructivism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชาเพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้และสามารถสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเองด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อ กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำจนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพ (สถาพร พงษ์พิบูล, 2555)

ดังนั้นในฐานะพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่จะส่งผลให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในเชิงบวก ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้มาใช้ในการสอนศีลธรรมให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563 ของโรงเรียนวัดแม่แก้วน้อย อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พร้อมทั้งปลูกฝังศีลธรรมและการแสดงออก

ทางพฤติกรรมที่เหมาะสม รวมถึงการสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา และใช้เป็นแนวทางให้พระสอนศีลธรรมในระดับชั้นประถมศึกษาไปใช้สอนในรายวิชาพระพุทธศาสนา เพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของโรงเรียนวัดแม่แก้วน้อย อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้ของโรงเรียนวัดแม่แก้วน้อย อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแม่แก้วน้อย ที่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed methods research) โดยมีรูปแบบทั้งงานวิจัยเอกสาร (Documentary research) และงานวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) ผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการในการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary research) โดยการเก็บรวบรวมพุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าที่ได้ทรงสอนบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบใฝ่รู้ (Active learning) จากหลักฐานที่เป็นชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ คัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถาฎีกา อนุฎีกา และปกรณ์วิเสส รวมถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์บุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนวัดแม่แก้วน้อย จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนวัดแม่แก้วน้อย และครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

2. การวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) ทำการทดลองแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว โดยทำการวัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One group pretest – posttest design) โดยการจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้ จำนวน 8 แผน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้ จำนวน 30 ข้อ แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนที่ศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแม่แก้วน้อย ปีการศึกษา 2563 รวมทั้งสิ้น 94 คน ด้วยวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซี และ มอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ซึ่งเมื่อเทียบจำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างกับจำนวนประชากรแล้วจะคิดเป็นร้อยละ 75.80 หลังจากนั้นจึงคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นโดยใช้สัดส่วนที่เท่ากัน (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดให้นักเรียนแต่ละกลุ่มมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน ได้กลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งเป็นนักเรียนชาย 47 คน และนักเรียนหญิง 47 คน

3. วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล โดยการหาประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้ (E_1/E_2) โดยการหาร้อยละผลเฉลี่ยของคะแนนการทำกิจกรรมระหว่างการจัดการเรียนการสอนและการตรวจกิจกรรมระหว่างเรียนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ และร้อยละของผลการสอบหลังเรียนของนักเรียน และการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาแบบไฝรู้ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการทดสอบค่าทีของตัวอย่าง 2 กลุ่มที่ไม่เป็นอิสระจากกัน (t – test for dependent sample)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบไฝรู้ของโรงเรียนวัดแม่แก่น้อย อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการศึกษาบริบทการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของโรงเรียนวัดแม่แก่น้อย อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีความพร้อมทางปัจจัยนำเข้า (Input) ทั้งอาคารสถานที่ การเห็นความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน และการได้รับความร่วมมือจากทั้งผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และผู้ปกครองนักเรียน ส่วนด้านกระบวนการบริหารหลักสูตร (Process) ได้กำหนดเป็นนโยบายของหลักสูตรสถานศึกษา โดยดำเนินกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่หลากหลาย ทำให้เกิดผลกับนักเรียน (Output) คือ นักเรียนมีความประพฤติดี มีมารยาทเรียบร้อย แต่งกายสุภาพตามกาลเทศะ มีความเคารพต่อครูและบุคคลที่มีอายุมากกว่า สนใจ ตั้งใจเรียน และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มีความรับผิดชอบ กล้าแสดงความคิดเห็น ประหยัด และรู้จักใช้สิ่งของต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. ผลการหาประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบไฝรู้ พบว่า มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.69/83.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแม่แก่น้อย ที่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบไฝรู้ พบว่า

3.1 นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบไฝรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.33 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.02 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.00 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.75 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการทดสอบค่าที (t-test) พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบไฝรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 ผลการวิเคราะห์ด้านกายภาพ พบว่านักเรียนทั้ง 94 คน มีคะแนนผ่านเกณฑ์การประเมิน คิดเป็นร้อยละ 100.00 และมีนักเรียนจำนวน 94 คน ที่มีผลคะแนนด้านวิเคราะห์ด้านสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามทักษะที่ประเมินแต่ละรายการในระดับดีและระดับ ดีมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 7.23 คิดเป็นร้อยละ 80.32 เมื่อพิจารณาเป็นรายแผนการเรียนรู้พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 เรื่องมงคล 38 มีคะแนนรวมมากที่สุด เท่ากับ 7.64 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.87 และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องกุศลมูล 3 มีคะแนนรวมน้อยที่สุดคือ 7.00 คิดเป็นร้อยละ 77.78

3.4 ผลการวิเคราะห์ด้านศีลภาวนา พบว่านักเรียน นักเรียนทั้ง 94 คน มีคะแนนผ่านเกณฑ์การประเมิน คิดเป็นร้อยละ 100.00 และมีนักเรียนจำนวน 94 คน ที่มีผลคะแนนด้านทักษะกระบวนการตามทักษะที่ประเมินแต่ละรายการในระดับดีและระดับดีมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 11.59 คิดเป็นร้อยละ 77.23 เมื่อพิจารณาเป็นรายแผนการเรียนรู้พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 เรื่องมงคล 38 มี

คะแนนรวมมากที่สุด เท่ากับ 12.54 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.62 และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง โอวาท 3 มีคะแนนรวมน้อยที่สุดคือ 11.03 คิดเป็นร้อยละ 73.55

3.5 ผลการวิเคราะห์ด้านจิตภavana พบว่านักเรียน นักเรียนทั้ง 94 คน มีคะแนนผ่านเกณฑ์ การประเมิน คิดเป็นร้อยละ 100.00 และมีนักเรียนจำนวน 94 คน ที่มีผลคะแนนด้านคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ตามที่ประเมินแต่ละรายการในระดับดีและระดับดีมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 5.05 คิดเป็นร้อยละ 84.11 เมื่อพิจารณาเป็นรายแผนการเรียนรู้พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เรื่อง การระ 6 และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 เรื่องมงคล 38 มีคะแนนรวมมากที่สุด เท่ากับ 5.19 คะแนน คิด เป็นร้อยละ 86.52 และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องอริยสัจ 4 มีคะแนนรวมน้อยที่สุดคือ 4.99 คิดเป็น ร้อยละ 83.16

3.6 ผลการวิเคราะห์ด้านปัญญาภavana พบว่านักเรียน นักเรียนทั้ง 94 คน มีคะแนนผ่าน เกณฑ์การประเมิน คิดเป็นร้อยละ 100.00 และมีนักเรียนจำนวน 94 คน ที่มีผลคะแนนด้านความรู้ตาม ทักษะที่ประเมินแต่ละรายการในระดับดีและระดับดีมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 8.07 คิดเป็น ร้อยละ 80.69 เมื่อพิจารณาเป็นรายแผนการเรียนรู้พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 เรื่องมงคล 38 มี คะแนนรวมมากที่สุด เท่ากับ 8.22 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.22 และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง พระรัตนตรัย มีคะแนนรวมน้อยที่สุดคือ 7.96 คิดเป็นร้อยละ 79.60

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้ของโรงเรียนวัดแม่ แก่น้อย อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัยแล้วพบว่า มีข้อที่ควร นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. บริบทการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของโรงเรียนวัดแม่แก่น้อย อำเภอสนทราย จังหวัด เชียงใหม่

จากการศึกษาบริบทการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของโรงเรียนวัดแม่แก่น้อย อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของโรงเรียน ซึ่งมีพระสงฆ์ ปฏิบัติการสอนประจำประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนและการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ให้กับนักเรียนเป็นอย่างดี และบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอน ในครั้งนี้มีบริบทปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยและส่งเสริมให้เกิดการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ดังนี้

โรงเรียนวัดแม่แก่น้อยมีความพร้อมทางปัจจัยนำเข้า (Input) เนื่องจากมีสภาพแวดล้อมและ สภาพทางสังคมล้อมรอบโรงเรียนที่เอื้ออำนวยความสะดวกในด้านเทคโนโลยีและระบบอินเทอร์เน็ต รวมทั้งความพร้อมในด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ อีกทั้งโรงเรียนมีอาคารสถานที่ที่พร้อมสำหรับการ จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหารโรงเรียนพร้อมให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการ ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนอย่างเต็มที่ และการได้รับความร่วมมือจากบุคลากรของโรงเรียน รวมทั้งผู้ปกครองนักเรียน

สำหรับด้านกระบวนการบริหารหลักสูตร (Process) เนื่องจากโรงเรียนได้ให้ความสำคัญกับการ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนเป็นอย่างมาก จึงได้กำหนดเป็นนโยบายของหลักสูตรสถานศึกษา และกำหนดวิธีดำเนินการจัดการศึกษาให้นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โดยมีเป้าหมายใน การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ ความสามารถตามศักยภาพ เป็นคนดี คนเก่ง มีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม

นอกจากนั้นครูผู้สอนยังนำนโยบายของโรงเรียนนี้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ เพื่อเป็นการปลูกฝังความรู้ควบคู่กับการฝังคุณธรรมจริยธรรมในเกิดขึ้นพร้อมกันในตัวนักเรียนด้วย

จากการที่มีปัจจัยนำเข้าที่พร้อม และกระบวนการที่ดีจึงส่งผลให้การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนทั้งกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม รวมถึงการจัดการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ ที่เน้นการจัดทำแผนการเรียนรู้ที่ให้ความรู้ควบคู่การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่มีประสิทธิภาพ จึงส่งผลให้ผลที่เกิดกับนักเรียน (Output) ประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบฝังรู้ของโรงเรียนวัดแม่แก้วน้อย อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบฝังรู้ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.69/83.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80 แสดงให้เห็นว่าแผนการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบฝังรู้ที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงความรู้และพฤติกรรมได้เป็นอย่างดี ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยเริ่มจากการศึกษาตำรา เอกสาร งานวิจัย รวมถึงหลักการและแนวคิดในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบฝังรู้ จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ แล้วนำความรู้ที่ได้มาสรุปเป็นองค์ความรู้เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละแผนจะเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการสร้างองค์ความรู้จากการทำกิจกรรมในชั้นเรียนที่เชื่อมโยงความรู้กับเนื้อหาของหน่วยการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย มีความสนุกสนาน น่าสนใจ นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และเมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้วนักเรียนจะได้รับความรู้ รวมทั้งข้อคิดและการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ฝังมาที่แฝงอยู่ในแต่ละกิจกรรม หลังจากเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เสร็จผู้วิจัยได้นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นไปขอแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และนำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงแผนที่จัดทำขึ้นให้เหมาะสมยิ่งขึ้น แล้วจึงนำไปทดสอบประสิทธิภาพเมื่อให้มันใจได้ว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้สอนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่ต้องการได้ก่อนนำไปใช้สอนจริงกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนวัดแม่แก้วน้อยที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 94 คน

และเนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบฝังรู้ หรือ Active learning ที่เน้นให้นักเรียนมีบทบาทในการจัดการเรียนรู้ตามความถนัด ทำให้นักเรียนสามารถดึงความถนัดของตนเองมาใช้หาคำตอบ จัดทำชิ้นงาน และเสนอความคิดของตนเองเพื่อนำมาเสนอต่อครูและเพื่อนในชั้นเรียน นักเรียนมีความสนใจให้ความร่วมมือ นำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ดี ทำให้นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์โดยตรงจากการศึกษาและการทำกิจกรรมในชั้นเรียน จึงถือได้ว่าการนำพุทธลีลาการสอนของพระพุทธเจ้าในรูปแบบการเรียนการสอนแบบฝังรู้มาประยุกต์ใช้สร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบฝังรู้ของโรงเรียนวัด แม่แก้วน้อยในครั้งนี้ จะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละครั้งสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย ซึ่งงานวิจัยของ รวิชอุฒิ ทอมนั้น และคณะ (2560) ก็ได้มีผลสรุปที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการวิจัยของผู้วิจัยในครั้งนี้ โดยผลการวิจัยพบว่ากิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่บูรณาการกับการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน ส่งผลให้พฤติกรรมการสอนของครูและการเรียนรู้ของนักเรียนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น มีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนมากขึ้น และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแม่แก่น้อย ที่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบไฝรู้

นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบไฝรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบไฝรู้หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นอกจากนั้นนักเรียนทั้ง 94 คน มีคะแนนเฉลี่ยด้านปัญญาภวนา ด้านศีลภวนา ด้านกายภวนาและด้านจิตภวนาผ่านเกณฑ์การประเมิน คิดเป็นร้อยละ 100.00 สรุปได้ว่านักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบไฝรู้มีความรู้เพิ่มขึ้น และมีพัฒนาการทางด้านทักษะกระบวนการ และมีการเปลี่ยนแปลงคุณธรรมจริยธรรมตามหลักภาวิต 4 ในทางที่ดี ทั้งนี้เนื่องจากจากการนำรูปแบบการสอนแบบไฝรู้มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบไฝรู้เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรคทางปัญญา (Constructivism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชาเพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเองด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำและอำนวยความสะดวก ส่งเสริมให้นักเรียนมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาพร พงุฑพิกุล, 2555) ช่วยให้นักเรียนเกิดมโนคติ เกิดความคิด เกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์จากการปฏิบัติจริง จนเกิดเป็นความเข้าใจอย่างถ่องแท้ สามารถเชื่อมโยงวิชาต่าง ๆ เข้ากับโลกภายนอกห้องเรียน หรือชีวิตจริง ส่งเสริมและพัฒนาทักษะการสร้างการทำงานเป็นทีม สร้างความแข็งแกร่งของเครือข่ายการเรียนรู้ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าในตัวเอง ทำให้เกิดการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการค้นพบแนวคิดและการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เป็นแรงขับที่ทำให้นักเรียนอยากเรียนรู้ในเนื้อหาวิชา (นนทลี พรธารวิทย์, 2561) นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติทำให้ได้พัฒนาความคิดรวบยอดเป็นอย่างดี นักเรียนสามารถจัดระบบความคิด เชื่อมโยงวิชาต่าง ๆ กับชีวิตจริงได้ ช่วยทำให้แนวคิดทางวิชาต่าง ๆ ไม่เป็นนามธรรมไปจากโลกจริง นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ในการหากระบวนการและวิธีการต่าง ๆ และทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาที่ได้เรียน (ปราชญ์ลี มะโนเรือง และ เชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์, 2561) นอกจากนั้นยังได้นำแนวคิดหลักภวนา 4 และภาวิต 4 มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนแบบไฝรู้ ซึ่งแนวคิดหลักภวนา 4 และภาวิต 4 ซึ่ง ภวนา 4 นั้นเป็นการฝึกอบรมการทำให้เจริญ หรือการทำให้เพิ่มพูนขึ้น ใน 4 ด้าน ได้แก่ กาย (กายภวนา) ศีล (ศีลภวนา) จิต (จิตตภวนา) และปัญญา (ปัญญาภวนา) ส่วนภาวิต 4 นั้นเป็นผลของภวนา 4 ซึ่งเป็นการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน คือ การพัฒนากาย (ภาวิตกาย) การพัฒนาศีล (ภาวิตศีล) การพัฒนาจิต (ภาวิตจิต) และการพัฒนาปัญญา (ภาวิตปัญญา)

คนที่มีภาวิตศีล หรือมีศีลที่พัฒนาแล้วจะมีการพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม โดยอยู่ร่วมกับเพื่อนมนุษย์อย่างไม่เบียดเบียน แต่อยู่ด้วยกันด้วยเป็นมิตรเกื้อกูลกัน คนที่มีภาวิตจิต หรือมีจิตใจที่พัฒนาแล้ว จะมีการพัฒนาจิตใจให้มีคุณสมบัติที่ดีงาม มีคุณธรรม และมีความสุข และคนที่มีภาวิตปัญญา หรือมีปัญญาที่พัฒนาแล้วจะมีการพัฒนาปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันความจริงของโลกและชีวิต จนทำให้จิตใจเป็นอิสระได้ เบิกบานผ่องใส เป็นอยู่ด้วยปัญญา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2546) จะเห็นได้ว่าการนำหลักภวิต 4 และหลักภวนา 4 มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบไฝรู้ จะส่งผลให้นักเรียนเกิดการพัฒนาโดยรวมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านกาย ด้านศีล ด้านจิต และด้านปัญญา จึงทำให้

นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และมีคะแนนเฉลี่ยจากการประเมินด้านกายภาพนา ด้านศีล ด้านจิตภาวนา และด้านปัญญาภาวนา ผ่านเกณฑ์การประเมิน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

1. พุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าในการสั่งสอนพระสงฆ์ เณร รวมถึงฆราวาส เพื่อให้สามารถเข้าใจธรรมในเรื่องที่สอนได้อย่างรวดเร็ว พระพุทธเจ้าจะทรงสอนจากสิ่งที่รู้เห็นเข้าใจง่ายหรือรู้เห็นเข้าใจอยู่แล้วไปหาสิ่งที่เข้าใจยาก หรือยังไม่รู้ ไม่เห็น ไม่เข้าใจ และถ้าสิ่งที่สอนเป็นสิ่งที่แสดงได้ก็สอนด้วยความจริงให้ผู้เรียนได้ดู ได้เห็น ได้ฟังเองอย่างที่เราเรียกว่าประสบการณ์ตรง ซึ่งเป็นหลักการที่สอดคล้องกับแนวคิดรูปแบบการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้ (Active learning) ซึ่งพุทธวิธีการสอนแบบใฝ่รู้ของพระพุทธเจ้านั้นจะมีหลักการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้ โดยมีหลักการคือ 1) ผู้สอนจะต้องเลือกวิธีการสอนให้สอดคล้องกับจริตของผู้เรียน 2) ในการสอนแต่ละครั้งจะต้องเริ่มต้นการสอนด้วยวิธีที่น่าสนใจและดึงดูดความสนใจของผู้เรียน 3) นำหลักลีลาการสอน 4 อย่างมาใช้ในการสอนจะต้องมีความสนุกสนาน ฟังไม่เบื่อ และมองเห็นคุณประโยชน์ที่จะได้รับจากการปฏิบัติ 4) เลือกใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย และสอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการสอน และ 5) ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้งจะต้องทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกาย ด้านศีล ด้านสมาธิ และด้านปัญญา

2. ความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้ จะประสบผลสำเร็จและบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จะต้องมียุทธศาสตร์นำเข้า (In put) ที่เกื้อหนุนส่งเสริมให้เกิดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพอย่างเพียงพอ ประกอบกับต้องมีกระบวนการดำเนินงาน (Process) ที่ดี มีการตั้งจุดประสงค์หรือเป้าหมายที่ชัดเจน มีการวางแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์นำเข้าที่มีอยู่ มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและตัวของผู้เรียน รวมถึงการให้ความสำคัญ และการให้ความร่วมมือทั้งจากผู้บริหารโรงเรียน ครู บุคลากรของโรงเรียน และผู้ปกครอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้สามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนที่มีพระสงฆ์ปฏิบัติการสอนประจำได้ ซึ่งการสอนให้ประสบผลสำเร็จจะต้องมียุทธศาสตร์นำเข้า (Input) ที่เกื้อหนุนส่งเสริมให้เกิดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ประกอบกับต้องมีกระบวนการดำเนินงาน (Process) ที่ดี มีการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจน มีการวางแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์นำเข้าที่มีอยู่ มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและตัวของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

การนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้ ไปใช้สอนรายวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควบคู่ไปกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ดั่งามให้เกิดกับนักเรียนสามารถปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ได้โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ความพร้อมของอุปกรณ์และสื่อการ

เรียนรู้ต่าง ๆ และควรเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเสรี เพื่อให้นักเรียนได้แสดงศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ มีความสนุกสนานซึ่งจะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีในตัวนักเรียนได้อย่างแท้จริง

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำเทคนิคหรือวิธีการสอนรูปแบบใหม่ ๆ ที่ทันสมัย สอดคล้องกับวัย และความสนใจของนักเรียนที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา รวมทั้งข่าวสาร และเหตุการณ์บ้านเมือง และเหตุการณ์ของโลก โดยจะต้องมุ่งเน้นผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นหลักเพื่อให้ นักเรียนสามารถนำความรู้ประสบการณ์ที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตของตนเอง

แหล่งอ้างอิง

- กระทรวงวัฒนธรรม. (2553). รายงานการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรม. กรุงเทพมหานคร.
- คณะกรรมการพิจารณาและจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์. (2521). *ประชุมศิลาจารึกฉบับที่ 1*. เลขาธิการคณะรัฐมนตรี.
- ทิตินา แคมณี และคณะ. (2544). *การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน: การศึกษาพหุกรณี*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นนทลี พิธาราวิทย์. (2561). *การจัดการเรียนรู้แบบ ACTIVE LEARNING* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- ปราชญ์ชลี มะโนเรือง และเชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์. (2561). *เอกสารประกอบการอบรม การพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อผู้เรียนยุคใหม่ ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้*. นายนบ.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2546). *หลักแม่บทของการพัฒนาตน* (พิมพ์ครั้งที่ 15). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิชญ์พัฒน์ ทองแมน, สุชาดา กรเพชรปานิ, และปิยะทิพย์ ประดุจพรม. (2560). การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนโดยประยุกต์กระบวนการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา. *วารสารวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา*, 15(2), 133-146.
- ศักดิ์ดา ไชกิจปัญญา. (2548). นวัตกรรมการเรียนการสอน. *วารสารนวัตกรรมการเรียนการสอน*, 2(2), 12-15.
- สถาพร พงษ์พิบูล. (2555). คุณภาพผู้เรียน.....เกิดจากกระบวนการเรียนรู้. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา*, 6(2), 1-13.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2514). *ลายพระหัตถ์เกี่ยวกับการศึกษา: ประมวลพระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส*. โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สุเทพ เชื้อสมุทร. (2556). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]*. มหาวิทยาลัยศรีปทุม. ฐานข้อมูล Knowledge Bank at Sripatum University. <http://dspace.spu.ac.th/handle/123456789/5409>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.